יום ד', ו' בתמוז תשס"ח (09 ביולי)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

*היום, לפני 55 שנה, ב-**ו' בתמוז** תשי"ג [19.6.53] **הוצאו להורג** הזוג **יוליוס ואתל רוזנברג**, שנודעו בכינוי "מרגלי האטום", לאחר שהורשעו ב**ריגול** למען **ברית המועצות**.*

הרקע:
בשנת 1949 ארצות הברית מצאה את עצמה עומדת בפני עולם חדש. סין "אבדה" לה עם נצחונו של מאו טצה טונג הקומוניסט, וברית המועצות הצליחה לבקע את האטום. בארה"ב השפעת אובדן המונופול על פצצת האטום היתה בלתי הפיכה. הפחד גרר את השאלה הבלתי-נמנעת: **כיצד הצליחו הסובייטים להשיג את סודות האטום**? באותה תקופה בשנות ה-50, הוטל צל כבד על הדמוקרטיה האמריקנית כאשר הסנאטור ג'וזף **מקארתי** ניהל "ציד מכשפות" כנגד מאות פקידי ממשל ש"נחשדו בקומוניזם" ובריגול לטובת ברה"מ וכן נגד חוגים אינטלקטואלים שהואשמו גם הם בנטייה לקומוניזם. מלחמת קוראה בראשית שנות ה 50, הפיכתה של סין למדינה קומוניסטית, התלהבותן של מדינות אסיה ואפריקה מהקו הסובייטי, אובדן עליונותה האטומית של ארה"ב ופרשיות ריגול לטובת ברה"מ יצרו אוירת פאניקה נגד כל מי שנחשד בנטיה לקומוניזם והיוו את הרקע להיסטריה האנטי-קומוניסטית שהתפתחה באותה תקופה. גל שמועות רווח בציבור לפיו הממשל מלא בסוכנים רוסיים.

על רקע הפחד האדיר מפני קומוניסטים, נוהל משפטם של מרגלי האטום יוליוס ואת'ל רוזנברג. גם כיום, לנוכח הממצאים החדשים שהתגלו בברה"מ לשעבר, השאלה בקשר לחפותם, או חומרת עונשם, ממשיכה להעסיק אנשים ותשובה חד-משמעית אינה אפשרית.

בראשית שנות ה-50 התייצב הסנאטור מקארתי בראש "מסע הצלב" האנטי-קומוניסטי. עם תום מלה"ע ה-II, השתנה לגמרי יחסה של ארה"ב לברה"מ בפרט, ולקומוניזם בכלל. חששות לגבי קומוניסטים עלו בארה"ב עם תבוסתם של הנאצים בשנת 1945. המלחמה הקרה התהוותה בין ארה"ב והציבור הסובייטי באמצע המאה ה-20, ובעקבות העימות שנוצר בין השתיים בנוגע למצור הסובייטי על ברלין ב-1948, נוצר בהדרגה הגוש הקומוניסטי באירופה. ב- 28 באוגוסט 1949 [ג' אלול], הפכה "המלחמה הקרה" בבת אחת מסכסוך אידיאולוגי קונבנציונלי למאזן אימה גרעיני, כשברית-המועצות הצליחה בפיצוץ פצצת האטום הראשונה שלה. תוך פחות משנה, החל מיוני 1950, כוחות צבא אמריקנים היו מעורבים במלחמה עקובה מדם בקוריאה במטרה לעצור את התפשטות הקומוניזם מצפון לדרום. תחושת אי-היציבות הביאה לחרדה בממשל האמריקני והקונגרס הפעיל את "הועדה לפעילות אנטי-אמריקנית" [HUAC] שחקרה האשמות לפיהן הקומוניסטים חדרו לממשל האמריקני. אנשים שנתפסו כחברים במפלגה הקומוניסטית הועמדו לדין. בפברואר 1950 [כ"ב בשבט], נשא את נאומו הסנאטור ג'וזף מקארתי בווירג'יניה, בו טען כי לא פחות מ-250 סוכנים קומוניסטים נמצאים בעמדות

"כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה' עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב." [תהלים צ"ד 14]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **רביעי**
בשִׂמחה ובטוּב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל

יום ד', ו' בתמוז תשס"ח (09 ביולי)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

מפתח בממשל. הנאום פתח למעשה את תקופת ה"מקארתיזם". מקארתי ו-ג' אדגר הובר (ראש ה-F.B.I.) היו משוכנעים כי מרגלים קומוניסטים בארה"ב היו מוכרים את סודות הנשק הגרעיני לציבור הסובייטי. מקארתי נעשה הדמות אנטי-קומוניסטית הדומיננטית ביותר בממשלת ארה"ב. הוא הקים אירגון אנטי-קומוניסטי (את ה-HUAC), ערך משאלים לגבי השתתפות בפעולות קומוניסטיות, ואלו שענו בחיוב הוכנסו לרשימות השחורות ולא יכלו למצוא עבודה. אנשים שבחרו להשתמש בתיקון החמישי (לחוקה, המתיר שתיקה בשעת חקירה) נחשבו לחשודים. "הפחד האדום" הלך והתעצם. המילה "קומוניסט" זוהתה מיד עם המילה "מרגל רוסי".

מקארתי והובר יצאו ב"ציד מכשפות" אשר הוביל ל**יוליוס ואתל רוזנברג**. הלשנות, רדיפה והיסטריה מחשש להשתלטות קומוניסטית על ארה"ב הקפיטליסטית, שימשו לפריחת "העשב השוטה" של ה"מקארתיזם". אין פלא כי האזרח האמריקני ראה מזימות קומוניסטיות בכל מקום אליו פנה וחש כי הקומוניזם, על יכולת ההשמדה ההמונית שלו, סוגר עליו מכל הכיוונים.

ממזרח לוושינגטון, התרחשה השתלטות קומוניסטית על חלקים נרחבים באירופה. ממערב לוושינגטון, חל כיבוש קומוניסטי במזרח הרחוק, והרי שהעיתונים סיפרו על חפרפרת סובייטית בוושינגטון עצמה. למרבה הנוחות, כאשר הציבור ביקש להרגיע את חששותיו על ידי "לכידת" הבוגדים הקומוניסטים, הגיעה פרשת רוזנברג וסיפקה אותם.

במהלך מלה"ע ה-II, פותח "**פרוייקט מנהטן**" אשר פעל למטרת פיתוח פצצת האטום. **קלאוס פוקס**, אשר לקח חלק בפרוייקט זה, היה פיסיקאי שריגל עבור ברה"מ. בפברואר 1950, הוא נעצר בבריטניה והודה בכך שהעביר מידע לרוסים אודות "פרוייקט מנהטן". הצלחת פענוח צופן "מברקי ונונה (Venona)" מהקונסוליה הסובייטית ל-ק.ג.ב, כאשר אחד מהם כלל דיווח מפוקס ל"ריימונד", (כינויו של סוכן סובייטי איתו נפגש פוקס וסיפק לו מיידע לגבי התפתחות הפרוייקט) הביאה את ה-FBI להבנה כי "ריימונד" הינו בעצם הכימאי **הארי גולד** אשר הצטרף לתנועה הקומוניסטית ומשנת 1935 ריגל לטובת הרוסים. הוא הודה בריגול ונשפט ל-30 שנות מאסר. ביוני 1950 סיפר גולד לחוקריו על חייל ששירת בלוס אלאמוס ושבספטמבר 1945 קיבל ממנו 500 דולר תמורת מידע על העדשה שנועדה להצית את פצצת האטום. תוך יומיים זיהה גולד את **דיויד גרינגלס** כחייל המדובר. ב-15 ביוני [ל' סיון] נחקר גרינגלס והודה בכך שהעביר מידע לגולד. הוא הצביע על אשתו, **רות**, ועל גיסו **יוליוס רוזנברג** כשותפיו לרשת הריגול הסובייטית.

[השלמת המאמר, בע"ה, מחר]

"כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה' עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב." [תהלים צ"ד 14]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **רביעי**
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל